

EDINOST

Glasiilo Slovenskega političnega društva za Primorsko

sv. edinstvo je moč.

«EDINOST» izhaja 2 krat na teden vsako sredo in soboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gl., za polu leta 3 gl., za četrt leta 1 gl. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnice, reklamacije in inserate prejema Opravištvo, via Torrente, »Neva tiskarna«.

Vel dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Torrente« »Nuova Tipografia«; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznaila in poslanice) se zaračunijo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglaših z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Hrvatska in njena prava.

(Dalje.)

Da se je pod vojaško in absolutistično vlado začelo tudi na Hrvatskem ponemčevati, tega ni treba, da sovremenikom pravimo. Ali Bog je Hrvatoma vzel Jelačića, moža burne dobe, pa poslal jim zamenika, moža še večje duše, ne vojaka, ampak učenjaka, razumnika, uprav fenomenalno naravo. poslal jim je biskupa Strossmayerja. Rodom siromaka, ali mladica nenavadnega talenta, učenega, polnega ozbiljnosti in eneržije, našel ga je v burnih časih leta 1848. nesmrtni ban Jelačić na Dunaju.

Sam Bog ga je opozoril na tega mladega, simpatičnega duhovnika, kakor da bi bil vedel, da on ne bo mogel več dolgo koristiti narodu. In res v Strossmayerju je Hrvatoma prišel še le tisti mož, ki je gibanje, katero je začel Jelačić, še le utrdil in uvedel v pravi tir.

Okolo biskupa djakovaškega se je zbiralo vse, kar je bilo učenega in res plemenitega na Hrvatskem brez razlike veroizpovedanja, on sam ni poznal nobene razlike, ker v prvi vrsti je gorelo njega srce za vse južne Slované. V njem so imeli pomoč prav tako pravoslavni, kakor katoliški Hrvati, Bosna je imela v njem vedno prvega zaštitnika; on je znal vse okolo sebe zbirati, a vse je visoko nadkriloval s svojim duševnim poletom in svojo res vzvišeno navdušenostjo za sveto narodno stvar.

On je navduševal pesnike in učenjake Preradoviča, Ternskega, Mažu-

raniča, Sundečića, Šenoa, Šuleka, Račkija, Jagića in še mnogo drugih; on je očel duševnega preporojenja Hrvatske. Pod njim in z njegovim trudom so se osnovala učena društva, muzeji, akademija, sveučilišče; še celo pri preuravnanju šolstva in sodstva je delala nevidljivo njegova roka, in če se denes Hrvatska more ponašati se svojo ohranjeno, napredovalno narodnostjo, se svojim duševnim napredkom, se svojo čisto narodno kulturo, katera se more meriti z vsako drugo evropsko, komu se ima zato v prvi vrsti zahvaliti, ako ne velikodušnemu Strossmayerju.

Ni bilo Hrvata, na katerega bi bili vsi Slovani brez razločka tako ponosni, kakor so na Strossmayerja, in naj se mu denes tudi očita, da je bil v politiki en hip nepreviden, zgodovina mu ne more kratiti tacega venca, kakoršnega vije okolo glav prvih mož vseh kulturnih narodov.

Kakor rečeno, po letu 1848 je začelo na Hrvatskem k ljubju absolutizmu novo duševno življenje, nova kulturna doba, katere os je bil biskup Strossmayer. Kc pa je naš presvitli cesar podaril svojim ljudstvom ustavo, videli smo Strossmayerja v Beču v takozvanem ožjem drž. zboru; tam je svoj glas povzdignol za vpeljavo federalizma v Avstriji in za hrvatska prava; posebno važni in krasni pa so bili v tistej dobi njegovi govori v saboru hrvatskem. Redka zgovornost, krasne ideje in klasična sestava njegovih govorov je opozorila ves svet na slavnega tribuna hrvatskega naroda.

V ta čas spadajo tudi hudi boji

na Dunaji; mislilo se je, da se hrvatski poslanci vendar zvabijo v drž. zbor na Dunaju; ali Strossmayer sam, ki je dobro poznal očeta februarvske ustave, Schmerlinga in njegove pomagače ustavoverce, spoznal je zvezo z Dunajem za večje zlo, nego pa zvezo s Pešto. Tudi je nesloga drugih Slovanov, zastopanih v drž. zboru, posebno pa separatizem Poljakov hrvatske rodoljube plašil pred Dunajem.

Tako je prišlo, da Hrvatje niso hoteli priti na Dunaj; a ko so se Ogri leta 1867. nagodili z Avstrijo, bila jim je največa skrb, da si pridobe tudi Hrvate na svojo stran. Našli so uže dobro pripravljena tla in največi državnik ogerski vseh časov, prvi patrijot ogerskega naroda Deak je držal na prijateljsko vez mej Ogri in Hrvati toliko, da je hrvatskim zastopnikom, ki so se pogajali z Ogri zaradi mejsebojne pogodbe, izročil takozvani, zgodovinsko imenitni «beli» ali «prazni list», na kateri naj Hrvatje napišejo svoje uvete, pod katerimi hočejo zopet stopiti v državno zvezo ogrsko; vse kar napišejo, sprejmejo Ogri, da le Hrvatje pristanejo na unijo. Hrvatje so torej imeli jako lep položaj in prav lahko bi bili napravili tako nagodbo z Ogersko, da bi bila nemogoča vsaka prevara.

Ali baš v to dobo spada doba glasovitega barona Rauch-a, ki je banoval od leta 1867. do 1870. Ta mož, poln drznosti in eneržije, bil je orodje Andrasija, tadašnjega ogerskega ministra predsednika, znal je Hrvate na tak način sukati, da je mnogo uplivnih mož demoraliziral, druge pa

se svojo krutostjo na tak način terorizoval, da je bilo podobno, kakor bi bila Hrvatska v obsednem stanu. Še nikoli ni hrvatska narodna štampa bila tako proganjana, kakor pod Rauchom.

V tej dobi, leta 1868., je bila sklopljena nagodba, katero so od hrvatske strani sklepali in podpisali tudi mnogi taki poslanci, o katerih se sumi, da niso bili povsem čistih rok, mej tem ko so plemeniteji njih drugi postali žrtva take intrige, katero je nekda za Ogre posredoval sam Živković, prvi pribočnik banov, in Andrasy se je nekda pri tej priliki sam izrazil, da on z novci kupi vsakega Hrvata.

Res je sicer, da v Hrvatih vse preveč hrepeni po vladinih službah, res je, da premnogo ljudi na Hrvatskem preveč ljubi neskrbno življenje, ali še veliko več, nego vse to, kriva je neprilika v Hrvatskeji velika nesloga mej Srbi in Hrvati, katere pa so prvi gotovo več krivi, nego drugi, ker oni vso politiko najrajše obračajo na versko stran.

V tej dobi sta se v opoziciji posebno odlikovala Mrazovič in rajnki dr. Makanec, oba jako nadarjena moža, a zadnji divni govornik, pa preveč idealen politikar. Ta dva sta Rauchu mnogo nadlegovala in sta tudi iztaknola ter dobro porabila afero prodaje lonjskega polja, pri kateri prodaji si je Rauch do dobrega umazal roke. Rauchovo kruto ravnanje je sploh pomagalo, da se je uže zaspala zavest hrvatska zopet začela dvigati.

PODLISTEK.

Gospodarji in služabniki.

Kakor je lepo biti gospodarjem, tako žalostno je biti slugom. Vendar pa to razmerje na svetu nikoli ne neha; svetovni red je tak, da vsi niso enako nadarjeni, enako zmogni, enako voljni, pridni itd. Kedor je bolj nadarjen in ima srečo, da pride uže v mladosti takim učiteljem in svetovalcem v roke, kateri ga vodijo po pravej poti, uče ga misliti, vadijo na red in pametno rabo posvetnega blaga, tak človek, ako tudi ubožen, more se polagoma pospeti do nečega blagostanja, do neke neodvisnosti, do nekega nadkriljevanja, manj ali več svojih bližnjih. — Ali pri vsem tem ne smemo pozabiti, da je dosti odvisno od slučajja, da postane človek z istimi darovi duha naprednjak in mogočen, ali pa nazadnjak, ubog, sluga.

Jako srečni so uže oni, ki so rojeni v dobri, premožnej, moralnej družini. Takim je lažje napredovati, ker uže pri rojstvu so jim razmere ugodne; oni imajo hrane, časa in drugih ugodnosti dovolj, da se jim more, ako so tudi pametno nadzorovani, razvijati fizična moč, oni imajo prilike dosti za obširni intuitivni poduk, za hitro razširjenje pojmov. S tako dobro pripravljeno fizično in duševno močjo stopijo v šole. Tudi tam ne trpe pomanjkanja in lažje jim je razumeti uke in poduke; v glavah tako srečnih ljudi se more širiti razum, morejo se naglo razvijati pojmi, s kratka: čuditi se ni, ako taki ljudje dobro napredujejo in imajo v praktičnem življenju obširnejše obzorje, plemenitejšo nagibe, ako postanejo v primerno kratkem času gospodarji ali predpostavljeni drugim, katerim sreča in slučaj nista posteljala rožice na pot življenja.

Ti zadnji, uže pri rojstvu bolj zapuščeni, kesneje slabo hranjeni, malo nadzorovani, sami sebi prepuščeni, malo lepih izgledov videči, plemenitih činov nepoznajoči in neimajoči prilike, da se jim uže v mladosti vtisnejo v možgane mnogi pojmi, malo ali nič šolo obiskajoči in od nikogar spodbujani, obojeni so pač uže po naravi, da morajo, ako niso kmetje, služiti raznim gospodarjem.

Gotovo je, da se kakšnemu takih otrok tudi posreči, da v kesnejih letih postane gospod in gospodar, ali to ima največkrat zahvaliti srečnemu slučaju, da je na njega svoj pozor obračal kak gospod, večkrat posebno na deželi duhovni, tu in tam pa tudi kak posvetni človekoljub. Ali to so le izjeme, in tak dečko se ima potem v šoli in in javnem življenju desetkrat več boriti, nego pa v premožnej in omikanej družini rojeni gospodidci, in takemu borilcu z uboštvom in družimi težavami desetkrat ostane v srcu neka pikrost. Katera zopet v največ slučajih ne pušča razvoja takozvane srčne omiki, katero si moremo pridobiti le v omikanej družini in uže iz malih nog. Kakoršna pri družinah, taka pri narodih.

Mi vidimo, da pri onih narodih, kateri so na večej stopinji omike in torej več zaslužijo, pa več konsumirajo, ni nikoli toliko nevošljivosti, sumnje in drugih nižjih strasti, katere so manj ali več odvisne od srca; mi vidimo, da pri takih narodih tudi posli boljše živé in se z njimi bolj človeško postopa, nego pri narodih, kder je premalo omike in napredka in še manj blagostanja, in kder je premajhen procent

takozvanega srednjega, omikanega in še precej premožnega stanu.

Največi napredek pa v človeškem društvu posredujejo take družine, v katerih je neko dobrobitje, v takih družinah je najboljša vkorenjena morala, delanost in nagib k napredu in omiki. Največ koristnega na svetu je storil srednji stan in srečen narod, srečna država, v kateri prevladuje ta stan.

To razmišljanje smo postavili v prvo vrsto z namenom, da dokažemo, koliko je od slučajja odvisno, da človek postane gospodar ali sluga, in koliko se morejo pač Bogu zahvaliti oni, katerim je bila osoda tako mila, da so uže od malih nog bili v takih razmerah, katere so na vse strani ugodno uplivalo na njih kesneje neodvisno stanje in čestokrat odlično stopinjo v človeškem društvu. Ako pa je resnica, da slučaj, recimo slepa sreča, nekaterim na tem svetu pripravlja toliko ugodnosti, drugim pa le težko življenje, ako je Vsemogočni ustvaril tak človeški red, njega milosti morajo hvaležni biti oni, katerim je večja sreča uže na svetu odmerjena; ali hvaležnost do stvarnika se ne razodeva toliko v zunanjem kultu, nego pa v pametnej porabi te sreče.

Najpametnejša poraba sreče pa je ta, da srečnejši ne dopuščamo, da nesrečnejši naš bližnji to nesrečo preveč čuti, in da v svojej sreči ne pozabimo, da smo pred stvarnikom vsi enaki ter da nas končno pri sklepu našega posvetnega bitja čaka vse enaka osoda. «Prst smo bili, v prst se povrnemo.»

Najlepša prednost, katero ima premožen in učen človek, je ta, da z lepim vzgledom manj srčne spodbuja k pametnemu delovanju, da jih podpira s svetom in dejanjem. — Kadar človek umre, ne

praša se toliko, ako je dosta zapustil, vse to zgine človeštvu iz spomina, ali praša se, koliko je dobrega storil svojim bližnjim. Največe zadoščenje srčnim čutom človeka je pač ono, ako si je človek svest, da je svojim bližnjim koristil, in baš za to modrijani le zato dajo neko veljavo bogastvu, ker ono daje človeku prelepo prednost, da more človeštvu mnogo koristiti, mnogo dobrega in lepega učiniti.

Pred svetovno občno sodbo nema sicer bogatstvo nobene moralne veljave; brez moralne veljave je pa vsako načelo človeškemu rodu poniževalno — živalsko. Ako si torej predočimo načela večne morale, katere je učil sam Zveličar in katerih niso mogli zavreči niti bogotajci, pridemo do sklepa, da oni srečni, kateri imajo okolo sebe odvisne ljudi, služabnike, ne smejo teh smatrati za kaj nižega, nego so sami, ampak jih morajo smatrati kot svoje pomočnike in ako jih smatrajo za take, potem bodo tudi z njimi ravnali pravično in terjali od njih, da storé svojo dolžnost, kolikor se jim je more nalagati gledé njih fizične in duševne moči, v ostalem pa bodo z njimi tako ravnali, kakor da bi bili udje družine.

Na kmetih je to patrijarhalčno razmerje mej gospodarji in posli tu in tam še v navadi; ali v mestih se večidel z njimi ravna, kakor z bitji nižje vrste, kar je poslom v moralnem oziru jako pogubno. Kter se smatra posel ud družine, tam sme tudi gospodar biti gotov, da mu bodo posli zvesti in nagnjeni, mej tem ko posli, s katerimi gospodarji ali gospodinje ravnajo, kakor z robi, nemajo in ne morejo imeti ljubezni do hiše, torej se tudi ne čutijo toliko vezani na njo in vest jim toliko ne očita, ako so tudi nezvesti.

Prav dober je pregovor, da dobri,

Posebno oni čisti rodoljubi, kateri so se še vedno zbirali okolo Strossmajerja, začeli so delati na vse kriplje, da se revidira nagodba od l. 1868. Po večletnem boju utrjeni vodje so pri tej reviziji zopet rajše nekoliko popustili, samo da so dobili popolnoma narodno vlado.

Po reviziji leta 1873. se je spreminila nagodba z Ogersko le toliko, da zdaj Hrvatje obdržijo za samoupravo 45% od vseh dohodkov in drugo odrajaajo za skupne troške, mej tem ko so poprej dobivali pavšal, to je letno svoto.

Minola je s to revizijo Rauchova in Vakanovičeva doba, a nastopil je nov narodni ban Mazuranič, mož eminentno narodnega mišljenja, obširnih znanosti in velikega talenta, le škoda da preveč birokratičen, ker odgojen v centralnih uradih na Dunaju, kder je bil prva leta ustave dvorski kancelar za Hrvatsko.

Pri vsem tem pa je treba pripoznati, da je Mazuranič prevrval administracijo, pravosodje, šolstvo in sploh ves život na Hrvatskem, pod njim je hrvatski narod začel zopet prosto dihati, on je nastavljal povsod le narodne uradnike in iztrebil urade Madjaronov, za njegovega banovanja je bilo otvoreno zagrebško vseučilišče, s kratka: v vseh strokah javnega življenja je začel pod Mazuraničem veti narodni duh. Z Madjari je znal on prav lepo izhajati, akopram je v hrvatskeji zemlji vedno bolj odstranjeval madjarski vpliv, tako sicer, da je pod njim madjaronska stranka, za Raucha tako mogočna, popolnoma zginola. Ali uprav pod njim je bolj veljavna postala ona poprej le manj poznana in ocenljiva stranka prava, katerej načelnik je dr. Ante Starčević. — Ta stranka je uprav zaradi prevelikega Mazuraničevega temporiziranja z Madjari mej narodom hrvatskim ložeje prodirala se svojimi tožbami proti takej popustljivej vladi. Hrvatje so bili posebno zarad tega razjarjeni, ker se je vtelesenje granice tako zavlačevalo, a ogerska vlada je porabila to priliko ter Mazuraniča na najvišim mestu očrnila, češ, da ne uživa več pravega zaupanja niti pri svojem narodu. Madjarom je bilo tudi za to, da pri spojenju granice z materjo zemljo hrvatsko dohodki gozdov

granice ne pridejo v denarnico hrvatske kraljevine, ampak da pomnože skupni državni zaklad. — S kratka, kazalo jim je prav, da ide Mazuranič in nenadoma se je leta 1880. moral umakniti znanemu grofu Pejačeviću. (Dalje prih.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Naš cesar se sestane, kakor se poroča iz vere vrednega vira, 15. ali 16. t. m. z ruskim carjem v Skiernievicah.

Cesar je 4. t. m. zvečer odpotoval iz Arada. Pri njegovem odhodu so se zbrale vse korporacije, društva, uradov načelniki, magnati, duhovniki in dostojanstveniki na kolodvoru; mesto je bilo razsvitljeno. Cesar je več osob nagovoril ter velikemu županu naročil, naj izreče cesarjevo zahvalo vsem občinam za tako srčni sprejem.

Mej Austrijo in Brazilijo se je sklenola pogodba zastran vzajemnega izročevanja hudodelcev.

Na Dunaji anarhistom krepko stopajo na prste. Ponoči od 3. na 4. t. m. so bili zaprti: sobni malar Bachmann, rojen na Sileskem, se svojo sopogo, čevljar Tiel, tudi z Sileskega, stavec Hübner in brata Springer, mnogo revolucionarnih tiskovin so zaplenili z ročno tiskalnico vred.

Na Gorenjem Avstrijskem so bili 3. t. m. pri volitvah velikega posestva v deželni zbor izvoljeni vsi kandidati konservativne stranke. Liberalci se volitve niso udeležili.

Na Solnograškem so 4. t. m. mesta in trgi v deželni zbor izvolili osem liberalcev in dva konservativca.

Gališki deželni zbor se je 2. t. m. odprl. Deželni glavar je v kratkem nagovoru omenil škode, katero je spomladi storila povodenj ter izrekel zahvalo cesarju za blagodušnost in skrb, katero je skazal deželi.

Gališki deželni zbor je 4. t. m. brez razprave soglasno zavrgel volitev Kaminškega.

Delegacije se letos skličejo mej 20. in 25. oktobrom, ko se zaključi ogerski državni zbor.

Volitve v hrvatski sabor bodo 16. 17. 18. in 19. t. m. Boj bode srdit, ker stranke vse moči napenjajo za svoje kandidate.

Srbski kralj s kraljico in kraljevičem je prišel 2. t. m. na Dunaj. Kraljica se je včeraj s kraljevičem odpeljala v toplice v Gleichenberg, kder ostane več tednov.

Po zadnjih poročilih srbski kralj ne pojde v Gleichenberg, ampak ostane na Dunaj kakor cesarjev gost. 4. t. m. je sprejel grofa Kalnoky-a in Kallay-a.

sebeno dokler so po magazinih delali pošteno »Kranjci« in dokler so tudi gospodarji nekaj več držali na moralo. A prišli so sčasoma tudi nekateri ljudje onkraj Idrije, ki so po vsakej ceni služili, a niso bili po dvojne blaže; tudi ni bila nekdanja vsa trgovina tržaška v rokah izvoljenega naroda.

V tistih časih je bila boljša, bolj družinska vez mej gospodarji in služniki. — Zdaj je to vse drugače; a zato tudi več gorje gospodarjem in služnikom.

Se slabše razmerje je mej gospodinjami in služnicami v Trstu. Mej prvimi in zadnjimi je le redkokrat pravo razmerje; v Trstu služkinje vdobivajo svojo še precej dobro plačo, a čudno, da celo kuharice ne dobivajo kruha pečenega, ampak v denarju.

Gospodinj se malo ali nič ne brigajo, kaj zunaj dela počenjajo te mlade ženske, one se ne brigajo za njih verski čut; razbrdanost gospode slabo upliva tudi na posle; posebno pa je nevarno za posle v židovskih družinah, kder matere še pospešujejo polziost sinov.

A pustimo ta odstavek tržaške chronique scandaleuse in recimo le, da se dosti prekrasne zdrave slovenske krvi v Trstu spridi, dosti krasnih deklet tukaj propade, in to mnogokrat po krivdi nevestnih gospodinj, ki smatrajo služkinjo le za material — in komu pridejo potem na rame take propale, pomilovanja vredne nesrečnice? Deželnim občinam, večidel slovenskim. To je žalosten pogled v svet, kaj ne?

Ali največ na te razmere vpliva razuzdanost premožnih, inteligentnejših krogov, v katerih zdaj zvonec nosi oni izvoljeni narod, ki tudi v politiki Tržačanom močno kali vodo. (Dalje prih.)

Vnanje dežele.

Železnica iz Belgrada v Niš se je 4. t. m. odprla; srbski metropolit je blagoslovil krasno odičeni kolodvor; vlak, okrašen z srbskimi in avstrijskimi prapori, odšel je iz Belgrada v Niš.

Papež bo v prihodnjem konsistoriji obširno govoril o splošnem cerkvenem stanju. Nemški cesar je knezu Bismarku na obletnico sedamske zmage podelil red »pour le mérite« s hrastovim perjem.

Pri katoliškem kongresu v Ambergu je 1. t. m. govoril Windthorst o prihodnjih volitvah v nemški državni zbor ter napovedal narodnim liberalcem boj do zadnjega.

Gladstone je 2. t. m. v Edinburgu v mnogo obiskanem shodu govoril in v svojem govoru omenil tudi nemških naselbin ter odločno zavrnol trditve, da so Angleži in Škoti Nemcem zavirljivi, on je prepričan o nasprotju.

Lord Wolseley in Earl Northbrook sta se v Trstu vkrcala na angleško ladjo »Iris« ki ju pelje v Egipt v velevažnih političnih zadevah. Zadnji ima nalogo, poučiti se na mestu o administrativnih zadevah in poročati o njih angleški vladi. Tako vsaj trde angleška vladina poročila. Kakopravek pa bo imel general Wolseley, to je jasno. Angleži pripravljajo ekspedicijo proti krivemu proroku, da otmo krvave smrti 30.000 egiptovskih vojakov, uradnikov, trgovcev, žen in otrok, ki so zaprti v sudanskih mestih: Dongola, Kartum, Darfur in Kordofan. To podjetje pa je silno nevarno in težavno in potrebuje tedaj izurjenega in razumnega moža. Dve poti držite do Kartuma, Ena po Nilu, druga od brega Rudečega morja skoz Berber. Prva je daljša, a manj nevarna, znaša okoli 350 nemških milj; na tej poti je šest Nilovih kataraktov, ki ekspedicijo zelo ovirajo, ker pri vsakem kataraktu se morajo ladje na suho potegniti, razložiti, več milj daleč prenesti, potem zopet sestaviti in v vodo spustiti. Druga pot ima okoli 50 nemških milj. A vsa ta pot je strašna puščava brez vode in sence in vročina neznosna, da se je bati, da v teh krajih konec vzame vsa ekspedicija. Sedanji angleški vojaški poveljnik v Egiptu, general Stephensov priporoča to poslednjo pot, lord Wolseley pa je za prvo in on na mestu razsodi, po kateri poti se pošlje ekspedicija, katero bo najbrže on sam vodil.

Poslanstvo najboljšega angleškega generala v Egipt pa ima gotovo še drug namen; ono je odgovor angleške vlade na velevlasti, ki niso hotele sprejeti angleških predlog gledé Egipta, češ, ker vam niso po volji moje predloge, pa ostanem, kder sem.

Kitajci so silno razjarjeni na Francoze; v Kantonu so porušili francosko pokopališče, spomenike razbili in grobe poropali ter napravili čez pokopališče strategično pot.

Francozi napadejo otok Formosa konci tega meseca, ko dobé pomoč. Courbet je odrinol z vojnimi ladjami proti kitajskim vojnim ladjam, da jih pokonča.

DOPISI.

Iz Škedenje, 4. septembra 1884. — V sredo 27. avgusta je imelo naše mlado pevsko društvo »Slovanska vila« svoj občni zbor. Udeležila se ga je večina delujočih udov.

Predsednikom je bil izvoljen g. Jože Sancin Nemec, posestnik in gostilničar, podpredsednikom g. Vinko Sancin, posestnik, in blagajnikom g. Andreja Oblak, vsi jednoglasno. Tajništvo se je izročilo v posiednjeje odborev seji mlademu za društvo navdušenemu Antonu Sancinu. Pri tej priliki moram nekoliko besedi spregovoriti o našem mladem društvu.

Uže pred nekoliko leti se je izprožila misel, osnovati si pevsko društvo, pod kakršnim koli imenom. Pa stvar je za nekoliko časa potihnila, ker se šeni kazalo dovolj navdušenja. Pred kakimi štirimi meseci se je zbralo na poziv g. Josipa Sancina, sedanjega predsednika, nad 40 mož in mladenčev, da se posvetujejo, kako ustanoviti pevsko društvo. G. Jože Sancin je posebno poudarjal, kako koristno, kako lepo je ubrano petje in čemu bi se mi ne učili in pokazali svetu, ker imamo tako veliko število krasnih in čilih glasov. Govorjeno, storjeno!

Izvolil se je začasni odbor, ki je sestavil pravila in jih predložil vis. c. k. dež.

namestništvu, katero jih je pred kratkim potrditi blagovolilo. Sedaj, ko so pravila tu, prične se še le pravo delovanje. In reči se mora, da se pevec gorko navdušujejo za to društvo, in da vsak zaveznost dela v blagost in napredek svojemu društvu.

Društvo ima do sedaj 32 delujočih udov in nekoliko podpornikov. Do blagih rodoljubov skedenjskih se obrača odbor za podporo, katere, upamo, nihče ne odreče. Čast je društvu pevcem samim, vsej vasi in vsemu slovanskemu narodu. Mi pa se zaupanjem gledamo v bodočnost mladega društva in se zanašamo, da bodo krepki glasovi mladih društvnikov vedno orili le za blagost in čast domovine naše.

Iz Barkovelj, dne 4. septembra.

— Ko smo v Edinosti čitali, da je bil v »Ljubljanskem listu« nek dopis iz Trsta, v katerem je stalo, (čujte!) da mi okoličani podpisujemo prošnjo, v kateri prosimo vlade, da bi del. podp. društvu nikoli več ne dovolila, da bi smelo po Trstu hoditi z svojim narodnim praporom, — mislili smo si precej, da je oni dopis v Ljubljanskem listu, boljše dotično vest, izlegla kaka domača kukavica, katerih užje tudi imamo nekoliko. Jaz sem tudi slišal govoriti v onej peticiji v nekej tržaški kavani, a kdo je to govoril? Par domačih nasprotnikov del. pod. društva.

Da je strast manj omikanega človeka večja, nego pa rodoljubni čut, temu se nemamo čuditi; rodoljubje terja zatajevanja, in tega ni zmožen niti vsak omikanec, kaj pa še človek, ki sploh ni imel prilike šolati se in pohajati v dobra društva. Ali žal nam je vsejedno, da je taka vest prišla v slov. list; ni res, da se po okoličih podpisuje taka prošnja in sram bi nas bilo do smrti vse poštene okoličane, ako bi to bilo res. — Mogoče je pač, da kak renegati v mestu druge renegate podpisujejo in morda celo vjaamejo kacega propalega »šnopsarja« iz okolič, a poštenega okoličana, kateri ni še svoje pameti zapil, gotovo ne. — Da se Lahoni jeze, da se Slovenci v mestu gibljejo, to je naravno, ali nenaravno je, da bi bili tudi nekateri Slovenci radi videli, da bi se posrečilo Lahonom progiranje del. pod. društva. Zato svetujem domačemu časnikarstvu previdnost pri sprejemanju dopisov iz Trsta.

Res, da pri nas okoličanih ni prav prevelikega žrtvoljubja za narodno stvar, a da bi se našlo pri nas kaj takih »Judežev«, ki bi celo protestirali proti svoji lastnej zastavi, to ni res, to ni mogoče!

Sram je vsacega količkaj poštenega okoličana, da se more sploh le misliti kaj takega o njih.

Pri nas v Barkovljah je prav lepo, Tržačani radi k nam zahajajo, a kaj prida, ko se vsi tržaški ponočnjaki na jutro k nam vozijo in se svojim vedenjem moralo spodkopujejo. — Neko vrsto žensk in malopridnih postopačev nahajaš navadno v ponedeljek zjutraj vse polno pijanih po Barkovljah. — Ta dan je pravi škandal. Se le včeraj po noči so se v »nobel« gostilni g. Karmeliča, v katero posebno radi zahajajo neodrešeni malopridneži, zaradi nevednih žensk, katere so imeli se seboj, tako sprli, da je prišlo do noža in revolverja in da je bil eden prepirnežev z nožem nevarno ranjen. — Nekoliko več pozornosti oblastnj v zadevi morale bi bilo pač silno treba. Trgatev letos slabo kaže, vreme je jako neugodno, gonobi še to malo grozdja, kar ga kaže. Pri vsem tem pa se hočemo veseliti še to jesen; odbor našega obrtniškega društva pripravlja prav veliko veselico za zadnje dni t. m. Na to veselico se veselimo in pričakujemo nanjo tudi dosti mestne gospode.

Domače in razne vesti.

Imenovanje. G. Fr. Tomšič, c. k. okrajni sodnik v Postojni, imenovan je svetniškim tajnikom pri deželnem sodišču v Ljubljani.

Vojna korveta »Saida« odpluje konec tega, ali prve dni prihodnjega meseca iz Pulja ter obišče Gibraltar, Bahio, Capstadt, Adelaide, Melbourne, Sydney, Auckland, otoke Samos, nekoliko luk na Javi, Borneo in Filipine, kakor tudi Ceylon in Aden. Na zahtevanje c. k. ministerstva vabi tržaška borsna deputacija vse one trgovce in obrtnike, ki imajo kako koristno misel ali željo, po katerih bi se trgovina pospešila z omenjenimi kraji, naj to kakor hitro mogoče, najdalje v osmih dneh naznanijo borsnej zbornici, da se naznani ministerstvu.

Lord Wolseley in lord Northbrook sta prišla v četrtek zvečer ob desetih v Trst, na kolodvoru ju je čakal tukajšnji angleški konsul sir Burton z svojo sopogo. S kolodvora sta se napotila v Hotel de la Ville, ob dveh ponoči pa se vkrcala na ladjo »Iris«, ki je takoj potem našo luko zapustila.

Grška kraljeva ladja »Amphitrite« je v četrtek prišla v tržaško luko in se tu zakotvila.

pametni gospodarji imajo tudi dobre, zveste posle. Ali kako je to posebno pa v Trstu? Poglejmo najprej v magazine. Tam zahtevajo navadno gospodarji ali njih magazinerji, da služnik trpko dela od zore do mraka, od mraka do dne. Oni pravijo: »Mi te plačamo, od tebe tirjamo delo.« — To je vse prav. Ali ti gospodarji tem poslom nikoli ne dajo lepe besede, nikoli jih ne podučujejo, od njih ne zahtevajo poštenega življenja, temveč jih zasramujejo, ako imajo še kaj strahu božjega; oni se ne brigajo, kaj delajo ti posli in njih družine, ali pijančevajo, ali se pretepajo. Njim je tak človek mašina, katera mora toliko in toliko storiti na dan; v ostalem se brigajo zanj veliko manj, nego za orodje, katero se nahaja v njihovih zalogah.

Ako govorimo o pomočnikih, vidimo skoraj enako razmero, le z razločkom, da imajo ti več prilike, da vidijo od bliže najsuboparnjeji in brezobzirnejši materijalizem. Mej služniki in gospodarji v občini nobenega pravega zaupanja, še manj pa ljubezni in zvestobe. Iz tega izvira moralna spridenost poslov, ki zopet ne gledajo na drugo, nego kako bi svoj položaj najbolje izkoristili; zarad tega nahajamo v Trstu toliko nezvestobe.

Kedo na priliko ne ve, da je v Trstu tu in tam navada, da si služniki polnijo žepe z blagom, s katerim imajo opravilo in da za to ukradeno blago nahajajo nevestnih kupcev na stolne. V Trstu so ljudje, ki so s kupovanjem tacega blaga silno obogateli; tu torej ne velja drugo načelo za gospodarja, nego: »imej oko povsod«, in za nekatero služabnike: »prijavljaj si, kar moreš, le gledaj, da te ne uhvatijo«. Poštenjak je vsak, dokler ni prišel s postavo v konflikt.

Bili so nekdanji drugi časi v Trstu, po-

